

Zorg

Factsheet arbeidsmarkt

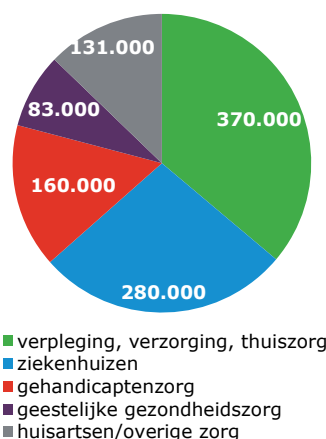
13 maart 2017

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

Werknemers naar branche 2015

In de zorg werken **ruim 1 miljoen werknemers**. De sector is goed voor 14% van alle banen van werknemers in Nederland. Ruim een derde (36%) werkt in de verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT), een kwart (27%) werkt in een ziekenhuis. De overige branches zijn kleiner.

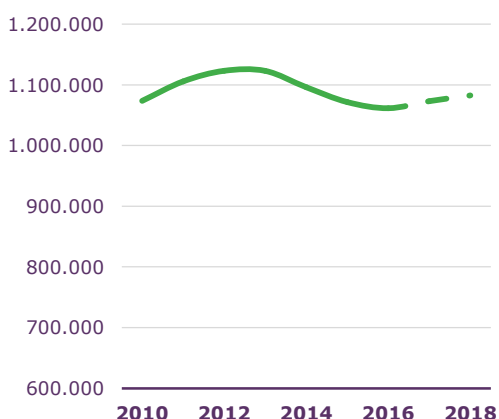
Sinds 2013 is het aandeel van de VVT wat kleiner geworden en dat van ziekenhuizen wat groter geworden.

Bron: AZW Info

De afgelopen jaren zijn verschillende maatregelen genomen om de **zorg betaalbaar en toegankelijk te houden**. Dit heeft sinds 2012 een remmend effect gehad op de vraag naar personeel. Op dit moment lijkt het grootste effect van al deze maatregelen uitgekristalliseerd. Sommige maatregelen zijn (deels) ingetrokken of verzacht. In de komende jaren blijft de ontwikkeling van de werkgelegenheid sterk afhankelijk van de op macroniveau beschikbaar gestelde middelen, maar ook van de mate waarin deze daadwerkelijk (kunnen) worden vertaald in personele bezetting bij aanbieders.

Ontwikkeling banen werknemers zorg 2010-2016 realisatie; 2017-2018 prognose

Bron: CBS, UWV Prognoses (Update januari 2017)

Het aantal banen van werknemers groeide tot 2012. In de periode 2012-2016 is het gekrompen met 5%. Aan deze krimp lijkt inmiddels een einde gekomen. Voor de komende jaren wordt weer groei verwacht. UWV verwacht **ruim 1,07 miljoen banen in 2017** en 1,08 miljoen in 2018. Het aantal banen blijft echter nog lager dan in 2012. Ook andere prognoses (van CPB en het Onderzoeksprogramma Arbeid in Zorg en Welzijn) gaan uit van werkgelegenheidsherstel. Afhankelijk van het gekozen scenario is de groei sterker of minder sterk.

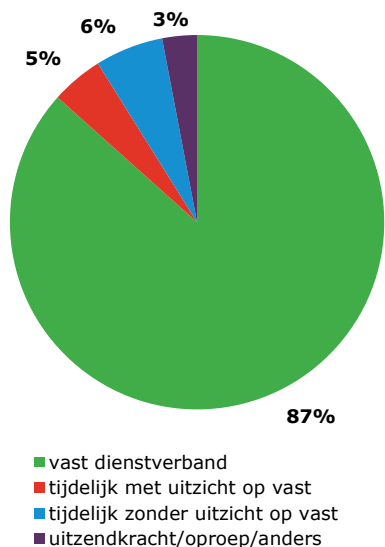
Ook per branche zijn er verschillen. De sterkste groei wordt verwacht in de **thuiszorg**, met name in de verplegende en verzorgende activiteiten in de thuishouding. Ook de werkgelegenheid in de **huisartsen- en overige zorg** blijft relatief sterk groeien.

Werkgelegenheid: kenmerken

84% van de werkenden is **vrouw**. Mede hierom zijn er veel mensen die in **deeltijd** werken. De deeltijdfactor is het grootst in de VVT: daar bedraagt het gemiddelde dienstverband 67% van een fulltime dienstverband. In de ziekenhuizen en geestelijke gezondheidszorg wordt het meest fulltime gewerkt.

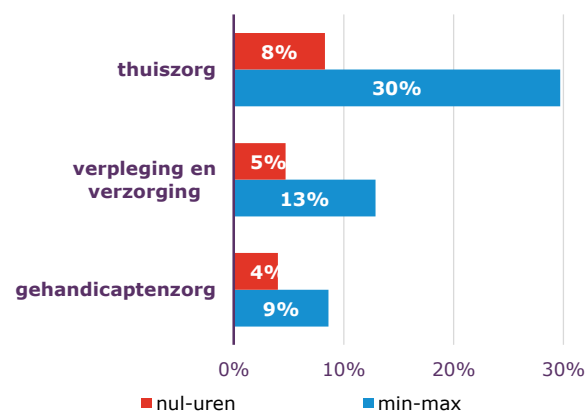
Type dienstverband in de zorg

Werknemers 2015

Aandeel nuluren- en min-maxcontracten

Top 3 branches

Bron: AZW werknemersenquête 2015 (2015)

Veel vaste contracten maar niet altijd vast aantal uren

- De overgrote meerderheid van de werknemers (87%) in de zorg werkt op een vast contract. Ongeveer 1 op de 10 heeft een tijdelijk contract (deels met uitzicht op vast). Een klein deel (3%) wordt ingezet als bijvoorbeeld uitzendkracht of oproepkracht.
- Het aantal vaste contracten is het grootst in de gehandicaptenzorg en de algemene ziekenhuizen (ruim 89%). Bij academische ziekenhuizen werken juist relatief veel tijdelijke krachten. Deze branche kent met name veel opleidingscontracten (1 op de 10 werknemers).
- De zorgsector kent overigens wel een flink aantal min-max-contracten en nul-uren-contracten (respectievelijk 12% en 4% van alle werknemers). Deze komen zowel voor bij de vaste als bij de tijdelijke contracten. In de thuiszorg werkt zelfs 30% op een min-max-contract. Ook in de verpleging en verzorging en de gehandicaptenzorg is het aandeel van min-max-contracten relatief hoog.

Vergrijzing in alle branches

In de zorg werken veel ouderen: 23% van de werknemers was in 2015 ouder dan 55 jaar. Dit is veel hoger dan het gemiddelde van 17%. Het aandeel 55-plussers is tussen 2005 en 2015 bovendien in alle zorgbranches ongeveer verdubbeld.

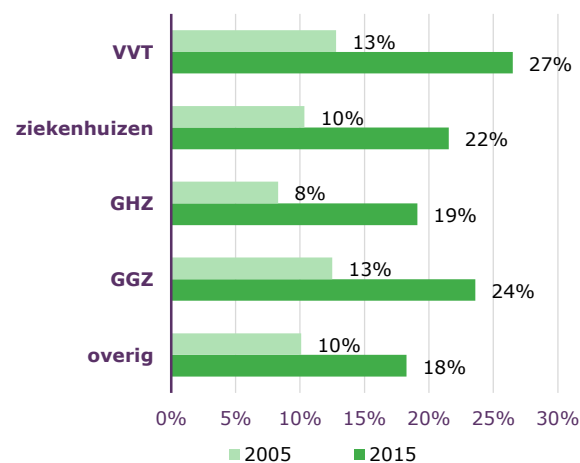
De vergrijzing is het grootst in de VVT. Daar is ruim een kwart van de werknemers ouder dan 55 jaar.

In de ziekenhuizen en geestelijke gezondheidszorg ligt het aandeel net onder een kwart. In de overige zorg en de gehandicaptenzorg is inmiddels bijna één op de vijf werknemers ouder dan 55 jaar.

Dit betekent dat er de komende tien jaar behoorlijk wat ouderen die stoppen met werken moeten worden vervangen.

Aandeel 55-plussers 2005-2015

Werknemers

Bron: AZW info

Bijna driekwart werkenden heeft zorg- en welzijnberoep

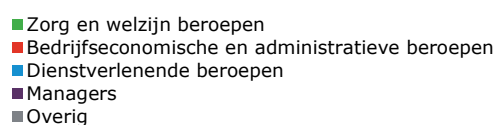
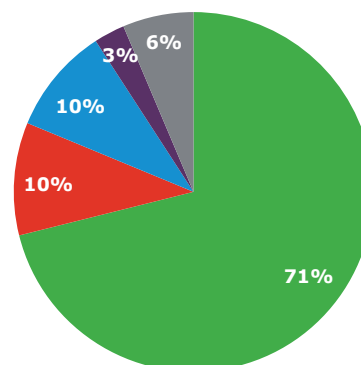
Veruit de meeste mensen (71%) werken in een **zorg- en welzijn beroep**. Grootste beroepsgroepen:

- verzorgenden
- specialisten maatschappelijk werk
- verpleegkundigen (mbo en hbo)

Eén op de 10 werkt in een **economisch-administratief beroep**. Bijvoorbeeld medisch secretaresse of medewerker secretariaat

Daarnaast werkt 10% in een **dienstverlenend beroep**. Bijvoorbeeld: huishoudelijke hulpen/schoonmakers, horecapersoneel in de bediening en/of keuken.

Werkzame beroepsbevolking 2-jaarsgemiddelde 2014/2015

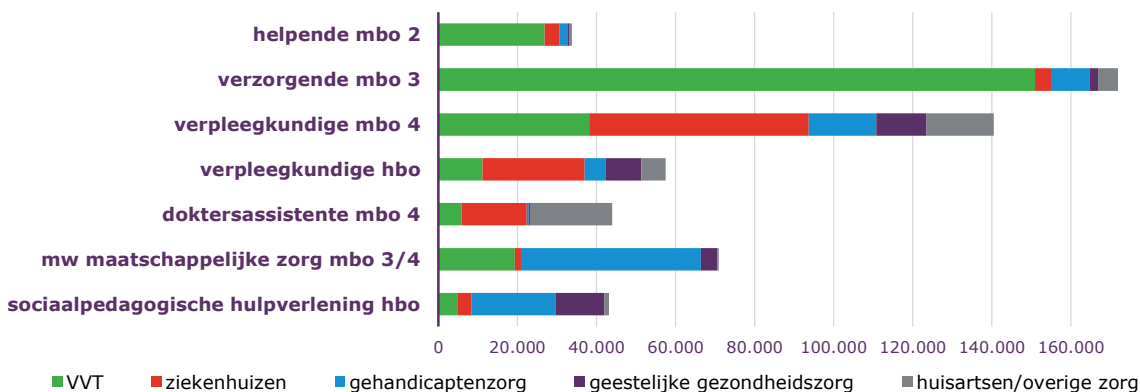

Bron: CBS, op verzoek van UWV

Voor een aantal veel voorkomende kwalificaties is te zien in welke branche ze het meeste voorkomen:

- De grootste beroepsgroep is de verzorgende (mbo-niveau 3). Deze beroepsgroep werkt hoofdzakelijk in de VVT. Ook helpenden (mbo-niveau 2) werken vooral in deze sector.
- Verpleegkundigen (mbo en hbo) werken verspreid over alle zorgbranches. Ruim de helft werkt echter in ziekenhuizen en VVT.
- Doktersassistenten werken vooral bij huisartsen en in ziekenhuizen.
- Medewerkers maatschappelijke zorg en sociaalpedagogische hulpverlening werken vooral in de gehandicaptenzorg en in mindere mate in de VVT en de geestelijke gezondheidszorg.

Meest voorkomende kwalificaties naar branche 2015

Bron: AZW arbeidsmarkttool 2016. Sommige kwalificaties komen ook veel voor in andere sectoren (bijvoorbeeld welzijn of jeugdzorg).

Trends, kansen en bedreigingen

Iedere branche kent eigen ontwikkelingen. Een aantal is branche-overschrijdend:

- De vraag naar zorg neemt toe door bijvoorbeeld vergrijzing en nieuwe behandelmethoden. Daar staan maatregelen en akkoorden tegenover om de **groei van de zorgkosten te beheersen**. Zorgaanbieders moeten afspraken maken met zorgverzekeraars of meedingen naar aanbestedingen van gemeenten.
- Het beleid is erop gericht dat mensen langer thuis blijven wonen en/of eerder naar huis gaan. Hierdoor neemt de **intramurale zorg af en de extramurale zorg toe** (bijvoorbeeld van verpleging en verzorging en ziekenhuizen naar thuiszorg). Ook is er een verschuiving van tweedelijns- naar eerstelijnszorg (bijvoorbeeld wijkverpleegkundigen en huisartsen), ook in de GGZ en gehandicaptenzorg.

- De zorgvraag wordt **complexer**, de zorgzwaarte neemt toe. Mensen blijven langer thuis wonen en hebben daar intensievere zorg nodig, verpleeghuizen zijn er alleen bij een hoge zorgzwaarte. De verpleegduur in ziekenhuizen neemt af. GGZ wordt ambulanter, er wordt meer opgevangen door huisartsenpraktijken.
- Er wordt een groter beroep gedaan op **mantelzorgers en vrijwilligers**. Patiënten en cliënten worden gestimuleerd meer eigen regie te nemen. De patiënt wordt ook **mondiger**. Kennis (verkregen via internet) speelt hierbij een belangrijke rol.
- **Innovatie** maakt nieuwe behandel-, diagnose en medicatiemethoden mogelijk. Ook biedt het mogelijkheden voor zorg op afstand.
- **Taakherschikking**: bijvoorbeeld van medisch specialist naar verpleegkundig specialist, van huisarts en psychiater naar praktijkondersteuner.
- Een **tekort aan stageplaatsen**, waardoor het aanbod van gekwalificeerd personeel onder druk komt te staan. De vergrijzing maakt dit probleem urgenter: het zal steeds lastiger worden om ouderen die met pensioen gaan te vervangen.
- Intensievere **samenwerking** tussen zorgverleners in verschillende branches, deels in sociale wijkteams.

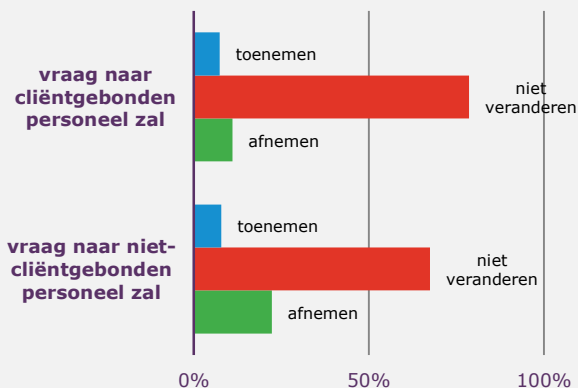
Geen grootschalige uitstoot van personeel door technologie

Voorbeelden van technologie:

- Registreren/bekijken van cliëntgegevens via mobiel, tablet of laptop (ook onderweg)
- Elektronische communicatie met de cliënt/mantelzorger
- Beeldzorg, e-health, domotica en signalering op afstand (als aanvulling op fysiek contact)
- Inzetten van zorgrobots/operatierobots/kapitaalintensieve apparatuur

Het lijkt er echter niet op dat technologische ontwikkeling in de zorg zal leiden tot een grootschalige uitstoot van personeel. Veruit de meeste werkgevers verwachten dat het geen invloed zal hebben op de omvang van de vraag naar personeel. Als er een afname wordt verwacht gaat het vooral om het niet cliëntgebonden personeel.

Invloed technologie volgens werkgevers

Wel zal het volgens 7 op de 10 werkgevers leiden tot een verandering in de gevraagde competenties.

Bron: AZW Werkgeversenquête 2016

Het werk verandert dus continu, op allerlei aspecten. De rol van professionals verandert. Het werk wordt complexer en vaak is sprake van een hogere werkdruk. Veel werkgevers investeren daarom in scholing van hun medewerkers:

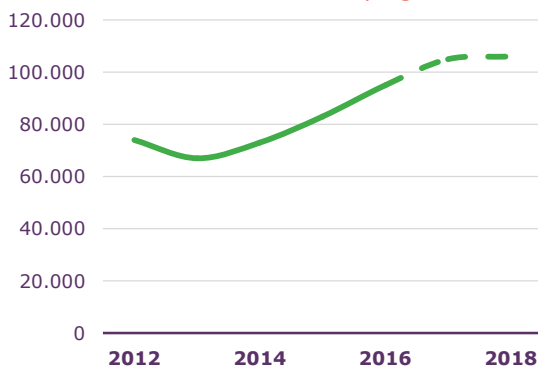
- De behoefte aan hoger opgeleiden neemt toe. Ruim de helft (57%) van de werkgevers investeert in het **verhogen van het opleidingsniveau** van werknemers: vooral van mbo- naar hbo-niveau of naar een hoger mbo-niveau.
- Daarnaast wordt er geschoold op **nieuwe vaardigheden en competenties**: met name veiligheid, technologische vaardigheden, preventie, signalering-indicering en werken met zwaardere groepen.

Bron: Integrerend rapport AZW 2015, februari 2016. AZW Werkgeversenquête 2016

Vacatures

Ontwikkeling vacatures in de zorg

2012-2016 realisatie; 2017-2018 prognose

Vacaturemarkt groeit sinds 2013

Het aantal nieuwe vacatures nam tussen 2013 en 2016 toe van 67 naar **95 duizend**. Voor 2017 verwacht UWV een groei tot **105 duizend vacatures**. Deze groeiverwachting geldt voor alle branches met uitzondering van de verpleging en verzorging. Daar blijft het aantal vacatures tot 2018 stabiel. De stijging van het aantal vacatures doet zich voor in alle beroepsgroepen, van laag tot hoog.

Bron: CBS, UWV Prognoses (Update 2017)

Top 10 vacatures

	Met name in:				
	ZKH	VVT	GGZ	GHZ	Overig
Verzorgende ig		✓			
Verpleegkundige mbo	✓	✓	✓		
Wijkverpleegkundige		✓			
Helpende instelling/thuiszorg		✓			
Zorghulp/alfahulp/huishoudelijke hulp		✓			
Doktersassistent	✓				✓
Woonbegeleider gezinsvervangend thuis/wooncentrum		✓	✓	✓	
Tandartsassistent					✓
Fysiotherapeut					✓
Activiteitenbegeleider			✓	✓	
Assistent-woonbegeleider gvt/wooncentrum			✓	✓	

Bron: UWV schatting totale vacaturemarkt

Personeelsknelpunten

45% van de werkgevers had medio 2016 te maken met **moelijk vervulbare vacatures**. De problemen lijken zich toe te spitsen op:

- de verpleegkundige en medisch wetenschappelijke beroepen in ziekenhuizen.
- de verzorgende/helpende en verpleegkundige beroepen in de VVT.
- de medisch-wetenschappelijke en gedragswetenschappelijke beroepen in de GGZ.

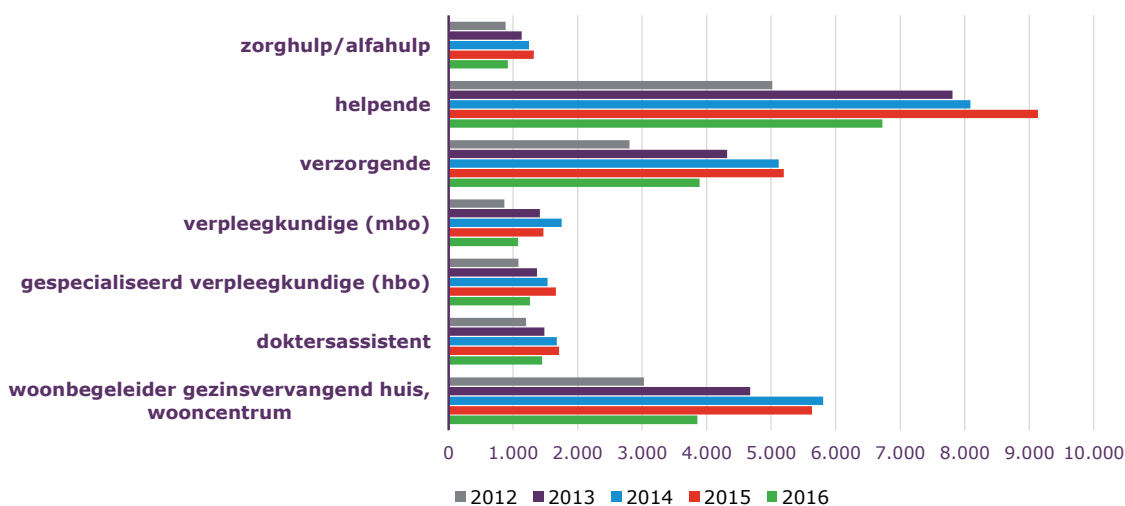
Huisartsenpraktijken hadden veel minder te maken met vacatures, maar als die er waren dan waren ook die regelmatig moeilijk vervulbaar. Daarbij ging het met name om medisch-assisterende beroepen.

Bron: AZW Werkgeversenquête 2016

WW-uitkeringen

Ontwikkeling instroom WW 2012-2016

Aantal nieuwe WW-uitkeringen voor een aantal relevante beroepen

Bron: UWV

Instroom WW neemt inmiddels weer af

Het is niet mogelijk om de WW-instroom vanuit de zorg in beeld te brengen. De figuur geeft daarom een beeld van de WW-instroom voor zeven voor de sector relevante beroepen. Daarbij is gekeken naar het beroep waarvoor WW'ers staan ingeschreven (ongeacht de sector waar ze gewerkt hebben). Na een groei van de WW-instroom tot in 2014/2015 is sprake van een sterk dalende WW-instroom in 2016. Opvallend is dat de daling van de WW-instroom voor mbo-verpleegkundigen en woonbegeleiders gezinsvervangend thuis/wooncentrum al in 2015 inzette.

Kansen voor werkzoekenden

De afgelopen jaren zijn er veel banen in de zorg verdwenen. De kwetsbare groepen bevinden zich vooral op de laagste beroepsniveaus, zoals helpenden in de thuiszorg en zorghulpverleners. In de eerste maanden van 2016 domineerden faillissementen en reorganisaties in de zorg nog het nieuws, maar inmiddels zijn er duidelijke tekenen dat de arbeidsmarkt in de zorg weer aantrekt.

Met het aantrekken van de vacaturemarkt zijn er ook weer meer moeilijk vervulbare vacatures. Deze beroepen bieden **zeer goede kansen op werk** voor werkzoekenden.

Het gaat hier om beroepen waarvoor een opleiding op tenminste mbo-niveau 3 wordt gevraagd. De overstap vanuit lagere niveaus is vaak lastig te maken.

Gemiddelde kans op werk of hoger

[Medewerker steriele medische hulpmiddelen](#)

[Audiciens, opticien](#)

[Technisch oogheelkundig assistent](#)

[Optometrist](#)

[Apothekersassistent](#)

[Mondhygiënist](#)

Bron: UWV

Op mbo-niveau 3 en hoger nemen de kansen op werk dus weer toe. Op de lagere niveaus zijn de kansen nog steeds minder goed. Er zijn veel werkzoekenden ten opzichte van het aantal vacatures. Dat betekent niet dat er helemaal geen kansen liggen. De zorg is immers een grote sector en biedt nog steeds **mogelijkheden in lagere zorgfuncties** als helpende en zorghulp. Daar trok de vacaturemarkt in 2016 zichtbaar aan. Daarnaast heeft een belangrijk deel van de vacatures op de lagere niveaus betrekking op dienstverlenende-/facilitaire functies in instellingen (denk aan schoonmaak en horeca). Ook daar liggen dus wel kansen, maar zijn er wel relatief veel werkzoekenden.

Krapteberoepen: moeilijk vervulbare vacatures

[Verzorgende ig](#)

[Verpleegkundige mbo-4](#)

[Wijkverpleegkundige, gespecialiseerd verpleegkundige, praktijkverpleegkundige](#)

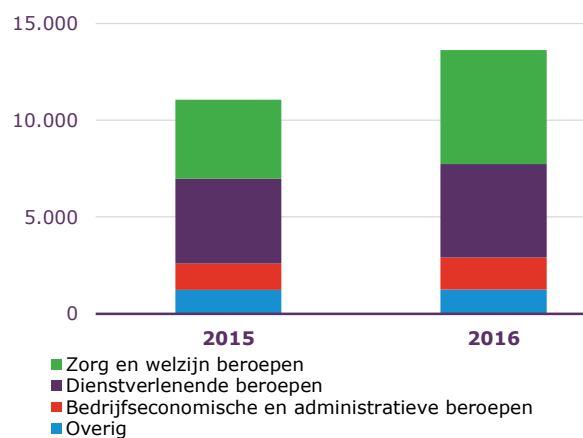
[Specifieke medisch specialisten: bv. specialist ouderengeneeskunde, verzekeringsarts, bedrijfsarts, arts verstandelijk gehandicapten, psychiater](#)

Bron: UWV

Er zijn ook **voldoende tot goede kansen** in een aantal medisch technische en assisterende beroepen. Hier is niet per se sprake van moeilijk vervulbare vacatures, wel zijn de kansen op werk gemiddeld of hoger.

Vacatures op elementair en lager niveau

Sector zorg, kwartaal I-III

Bron: UWV (schatting totale vacaturemarkt)

Colofon

Uitgave: UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Inlichtingen: mechelen.vanderaalst@uwv.nl

Auteur: Mechelen van der Aalst